

Οι πύρρειες νίκες της Ελλάδας: Ανταλλαγή ομολόγων και νέο πακέτο διάσωσης

του Χ. Πολυχρονίου

14 Μαρτίου 2012

Σχεδόν δύο χρόνια αφότου η Ελλάδα έγινε το πρώτο κράτος-μέλος της ευρωζώνης που υποβλήθηκε σε σχέδιο διάσωσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η χώρα είναι επίσημα χρεοκοπημένη.

Σαφώς, δεν υπήρξε ποτέ καμία αμφιβολία για την τελική έκβαση, αλλά η αναδιάρθρωση των σχεδόν 200 δις ευρώ χρέους στον ιδιωτικό τομέα και η συμφωνία για ένα νέο πακέτο διάσωσης υποδηλώνουν κάτι πολύ σημαντικότερο—εν ολίγοις, την επίσημη μετατροπή ενός κυρίαρχου έθνους σε οφειλέτη ζόμπι προς την ΕΕ και το ΔΝΤ και ένα σενάριο καταστροφής που περιλαμβάνει την αναγκαστική του έξοδο από τη ζώνη του ευρώ. Προς τιμήν του, ενδεχομένως να είχε αυτή την πιθανή καταστροφή κατά νου ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Βόλφγκανγκ Σόιμπλε όταν πρότεινε στον Έλληνα ομόλογό του, λίγο πριν από τη νέα συμφωνία διάσωσης, ότι ίσως να ήταν καλύτερα να εγκαταλείψει η Ελλάδα την ευρωζώνη. Αλλά σε αντίθεση με τους προγόνους τους (όταν οι αρχαίοι Σπαρτιάτες ρωτήθηκαν γιατί απέρριπταν τη φιλία με τον Πέρση βασιλιά, ο οποίος, ως γνωστό, αντάμειβε γενναϊόδωρα τους φίλους του εφόσον αυτοί ήταν διατεθειμένοι να υποταχθούν σε αυτόν, η απάντησή τους ήταν «εσείς κατανοείτε μόνο τη ζωή ενός σκλάβου, δεν ξέρετε τίποτα από ελευθερία»), οι σύγχρονοι Έλληνες καθοδηγούνται από το φόβο και την ανασφάλεια, πρόθυμοι να θυσιάσουν ένα αβέβαιο μέλλον για τη δυστυχία του παρόντος.

Αλλά ας εξετάσουμε ορθολογικά κάθε πράγμα ξεχωριστά για να δούμε γιατί το μέλλον για την Ελλάδα φαίνεται να είναι τόσο ζοφερό.

Πρώτον, η ανταλλαγή των ομολόγων είναι μια προσωρινή λύση και δεν απομακρύνει την Ελλάδα από το φαύλο κύκλο του χρέους, πόσο μάλλον να προσφέρει λύση στη κρίση. Στην πραγματικότητα, το καινούργιο πακέτο διάσωσης αυξάνει το συνολικό μέγεθος του χρέους, πράγμα που σημαίνει ότι μια νέα αναδιάρθρωση θα είναι αναπόφευκτη στο μέλλον. Αυτό είναι το τίμημα που πρέπει να καταβληθεί για την έλλειψη πολιτικής φαντασίας εκ μέρους της ΕΕ στο θέμα της αντιμετώπισης της ελληνικής κρίσης χρέους.

Δεύτερον, η ανταλλαγή των ομολόγων ήταν μια συμφωνία που επιβλήθηκε στους ιδιώτες επενδυτές (εκτός από την ενεργοποίηση των ασφάλιστρων κινδύνου έναντι χρεοκοπίας [CD], οι αγορές θα αναζητήσουν εκδίκηση στο εγγύς μέλλον), αλλά τα νέα ομόλογα έχουν εκδοθεί υπό ξένο δίκαιο. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο Παρθενώνας κινδυνεύει να περάσει κάποια μέρα στα χέρια των ξένων πιστωτών, αλλά συνεπάγεται ότι η ελληνική κυβέρνηση έχει απωλέσει κάθε στρατηγικό πλεονέκτημα που μπορεί να είχε στο παιχνίδι της αδίστακτης αναδιάρθρωσης του χρέους. Κατ' αρχάς, το κρατικό χρέος της Ελλάδας ανήκει πλέον σχεδόν εξ' ολοκλήρου σε δημόσιους φορείς (με τους ευρωπαϊούς φορολογούμενους να επωμίζονται ένα μεγάλο μέρος του κόστους). Συνεπώς, η επόμενη φάση της αναδιάρθρωσης του χρέους θα μπορούσε να έχει πολιτικές και όχι μόνο οικονομικές συνέπειες. Με απλά λόγια, θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο για την αναγκαστική έξοδο της Ελλάδας από την ευρωζώνη. Πράγματι, αν λάβουμε υπόψη τα συναισθήματα που επικρατούν σήμερα σε όλη την Ευρώπη απέναντι στην Ελλάδα, θα ήταν μάλλον απίθανο να

αποδεχθούν ευγενικά οι ευρωπαίοι φορολογούμενοι την ιδέα ότι θα πληρώσουν το λογαριασμό της Ελλάδας ενώ θα επιτραπεί σε ένα κράτος παρίας να παραμείνει στην Ένωση. Ωστόσο, σε περίπτωση εξόδου από την ευρωζώνη, η Ελλάδα δεν θα είναι πλέον σε θέση να περάσει νομοθεσία για τη μετατροπή του χρέους από ευρώ σε νέες δραχμές.

Τρίτον, το νέο πακέτο διάσωσης, ακριβώς όπως και το πρώτο σχέδιο διάσωσης πριν από δύο χρόνια, συνοδεύεται από σκληρά μέτρα λιτότητας που εγγυώνται ότι η εφαρμογή τους θα προκαλέσει περαιτέρω οικονομική καταστροφή. Το 2010, η ελληνική οικονομία ήταν σε ύφεση, με το ΑΕΠ να μειώνεται κατά τη διετία 2009-2010 κατά περίπου 7%. Σήμερα, η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε ελεύθερη πτώση, με το ΑΕΠ να έχει μειωθεί κατά 7,5% το 2011 και την ανεργία να έχει σκαρφλώσει σχεδόν στο 22%. Τα μέτρα λιτότητας αποτελούν μια πολιτική της «καμένης γης» που στόχο έχουν να τιμωρήσουν ένα έθνος όσο και να εξασφαλίσουν πόρους για την εξόφληση των τραπεζών. Ο νέος γύρος μέτρων λιτότητας, που περιλαμβάνει απότομη μείωση του κατώτατου μισθού, βαθιές περικοπές στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα και στις συντάξεις, ακόμη και μια άκαρδη μείωση της τάξης του 20% στο επίδομα ανεργίας, μπορεί να οδηγήσει στην κατάρρευση της κοινωνίας στο σύνολό της. Το βίαιο έγκλημα είναι ήδη εκτός ελέγχου, ενώ έχουν αρχίσει να οργανώνονται ομάδες πολιτοφυλακής σε διάφορα μέρη της χώρας.

Σε αυτό το βάνουσο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, τα κρατικά έσοδα θα παρουσιάσουν απότομη μείωση. Ενδεικτικό της σοβαρής επίπτωσης που έχουν τα μέτρα λιτότητας στην εθνική οικονομία, η Ελλάδα πέφτει έξω στους στόχους της για τη μείωση του ελλείμματος τα τελευταία δύο χρόνια, και οι προβλέψεις για το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2012 έχουν ήδη αναθεωρηθεί προς τα πάνω. Τα έσοδα της χώρας για τον πρώτο μήνα του έτους ήταν χαμηλότερα από τα αναμενόμενα κατά περισσότερο από ένα δισεκατομμύριο ευρώ.

Οι πιο αισιόδοξες προβλέψεις είναι αυτές που κάνουν λόγο ότι η Ελλάδα θα παρουσιάσει πλεόνασμα το 2015. Ωστόσο, ακόμη και τότε, το προβλεπόμενο πρωτογενές πλεόνασμα των 20 δισεκατομμυρίων ευρώ δεν θα καλύψει παραπάνω από το 30% του κόστους του δημόσιου χρέους της χώρας.

Εν ολίγοις, η Ελλάδα δεν έχει απλά χρεοκοπήσει, αλλά παραμένει παγιδευμένη σε μια σκοτεινή και ατέλειωτη σήραγγα. Δεν είναι να αναρωτιέται κανείς γιατί οι πολίτες της, σε αντίθεση με τα κυβερνητικά στελέχη της χώρας, δεν δείχνουν καμία διάθεση να πανηγυρίσουν για την ανταλλαγή του χρέους και το νέο πακέτο «διάσωσης». Ξέρουν ότι είναι, στην καλύτερη περίπτωση, πύρρειες νίκες.

Για περαιτέρω συζήτηση σχετικά με τις επιπτώσεις των μέτρων λιτότητας στην οικονομία της Ελλάδας και τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, δείτε http://www.levyinstitute.org/pubs/pn_12_01GR.pdf.

Ο Χ. Πολυχρονίου είναι ερευνητής και εταίρος πολιτικής στο Ινστιτούτο Οικονομικών Λίβι. Copyright © 2012 Levy Economics Institute